

תבא

ולכאורה נראה, שר' יוחנן מדבר ב' כללות, ובאופן כללי „גשמים נמי היינו פרנסה“, וכפרש"י „שורעים ופירות גדי- לים מהם (מגשמים) לפרנסת העולם“, וב- מערבא מפרטים יותר, ולכן מנו „פר- נסה“ כמפתח בפ"ע, דאף שבכללות הרי גשמים הם המקור לפרנסת העולם, מ"מ כיון שבפרטיות יש פרנסה שאינה ע"י גשמים (וכן לאידך, יש גשמים כאלו שאינם נוגעים לפרנסה באופן ישר, שאינם יורדין במדה ראוי¹⁶⁹ שיהיו זרעים ופירות גדילים מהם¹⁷⁰), לכן חשבי „פר- נסה“ בפ"ע.

אבל לא משמע כן מסגנון דברי הגמ' „ור' יוחנן מאי טעמא לא קא חשיב להא אמר לך כו", דפשוט הלשון מורה שיש כאן פלוגתא והן שתי דיעות בענין זה.

ב. וי"ל בביאור סברת הפלוגתא, ב' הקדים תירוץ קושיית המפרשים¹⁷¹ על דברי ר"י „אמר לך גשמים נמי היינו פרנסה“, דר"י גופי' אמר לקמז¹⁷² „מטר בשביל יחיד פרנסה בשביל רבים, מטר בשביל יחיד דכתיב יפתח ה' לך את

א. „אמרי רבי יוחנן: ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואילו הן מפתח של גשמים ומפתח של חי' ומפתח של תחיית המתים מפתח של גשמים ד- כתיבי יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו כו' במע- רבא אמרי אף מפתח של פרנסה דכתיבי פותח את ידיך וגו' ור' יוחנן מאי טעמא לא קא חשיב להא אמר לך גשמים נמי היינו פרנסה“.

(1) תענית ב, סע"א ואילך. ובשנינויים — בדב"ר פרשתנו פ"ז, ו. ב"ר פ"ג, ד. מדרש תהלים עח (קרב לחלתו). תרגום ירושלמי וצא ל, כב.

(2) בדב"ר ובמדרש תהלים בשם ר' נחמי' או ר' יונתן (ובב"ר „ר' תנחומא בשם ר' ביבי“). וראה לקמן בפנים סעיף ו ובהערה 36.

(3) כ"ה סדרן בגמרא לפנינו. אבל בעי' (ובגין הב"ח בגמ') חי' גשמים ותחיית המתים (וכ"ה בסנ' הדרין קיג, סע"א). כסדרן ב(הראיות מ)הכתובים (ראה דק"ס תענית שם). בדב"ר פרשתנו: תח"מ עקרות וגשמים. במדרש תהלים: רחם (חי') תח"מ וגשמים. בב"ר: קבורה (תח"מ) גשמים ורחם. וב' תרגום ירושלמי שם מטרא פרנסה קבריא עקרתא. וראה יפ"ת השלם לב"ר שם ד"ה מפתח של קבורה. ואכ"מ.

(4) פרשתנו כח, יב.

(5) בשאר מדרשים הנ"ל הערה 1 ליתא, מלבד בב"ר שם שאי' „וי"א אף מפתח של פרנסה שנא' פותח כו", ועד"ז בתרגום ירושלמי שם (ראה הערה 17).

(6) תהלים קמה, טז.

(7) כ"ה גי' העי', והגי' בפרש"י וב"ח כאן.

(*) ראה מהר"ץ חיות סוף מס' תענית: שם הגזולים להחיד"א מערכת גדולים ערך דש"י קרויב לסופו — אם הפירוש לתענית הוא לרש"י.

(8) תענית שם ד"ה גשמים — בעי' ובגירסת הב"ח.

(9) ראה לקושי' חכ"ד ע' 169. ושם שזוהו חילוק כללי בין שיטת הירושלמי והבבלי. ואכ"מ.

(10) ראה תענית יח, יב ואילך (במשנה). יט, ב. כג, א. ועוד.

(11) ואפשר להיות גם „פעמים שאינו מתבקש“ (שם ד, א. וראה שם יט, א) (במשנה). ועוד.

(12) פרשת דרכים דרוש כא. גבורת ארי לתע- נית כאן.

(13) תענית ט, א.

במערכא דחשבי פרנסה בפ"ע, קאי בפר-
נסה שהיא השפעה מיוחדת מאת הקב"ה
שאינה באה אלא בשביל רבים.

אבל לפי זה עדיין קשה קושיית הגמ'
„ור' יוחנן מאי טעמא לא קא חשיב להא",
היינו מדוע חשב ר"י רק פרנסה הנכללת
בגשמים (ואין כאן אלא ג' מפתחות) ולא
חשיב גם מפתח זה של פרנסה שאינה
נכללת ב„גשמים", והוא מפתח בפ"ע
שבא מה' ולא נמסר ביד שליח?

ג. ולכן נ"ל דר"י ובני מערבא מדב-
רים שניהם אודות אותו סוג „פרנסה",
אלא דפליגי בסברא אם „פרנסה" צריכה
„מפתח" מיוחד, או נכללת בה „מפתח"
דגשמים.

וביאור הדברים:

„גשמים" ו„פרנסה" בדרך כלל, הם
תוארים להשפעת מזון וצרכי האדם, וה-
חילוק ביניהם הוא, ד„גשמים" מורה על
השפעת הפרנסה מלמעלה, „ונתתי" גש-
מיכם בעתם", ואילו התואר „פרנסה"
בדרך כלל בא לתאר את קבלת ההשפעה,
שהאדם מתפרנס וניזון מהשפעה זו. וכן
הוא גם בפשטות, שה„גשמים" באים מל-
מעלה ופועלים צמיחה וכו', משא"כ
„פרנסה" באה ע"י עבודת ופעולת האדם,
חרישה וזריעה וקצירה כו'.

ולפי זה, החילוק בין ר"י ובני מערבא
הוא, דר"י מדבר ע"ד ה„מפתחות" של
הדברים כפי שהם באים מאת הקב"ה,
הנותן, ולכן חשיב רק „גשמים" ולא פר-
נסה (שאינו פרנסה השפעת הקב"ה מצ"ע,
אלא זוהי עבודת האדם שהשפעת הקב"ה
תתקבל אצלו): ואילו במערכא מדברים
גם כפי שהוא מצד המקבל, כפי שהש-

אוצרו הטוב לתת מטר ארצך, פרנסה
בשביל רבים דכתיבי הנני ממטיר לכם
לחם", הרי דגם לר"י מטר ופרנסה תרי
מילי נינהו.

ויש לומר, ע"פ מ"ש רש"י בפ' דברי
הגמ' שם, „מטר בשביל יחיד, שאם א"צ
מטר אלא לאדם אחד כגון שזרע אחר זמן
זריעת בני אדם או שדר בעיר שכולה
נכרים וצריך למטר בא בזכותו, ופרנסה
שפ"ע טובה ומחי' לכל העולם אינו בא
לעולם בזכות אחד אלא בשביל רבים,
שאם רבים צריכין שובע שתשלח ברכה
בתבואה הקב"ה עושה אם זכו, אבל יחיד
הצריך שיתברכו תבואות שלו אין הקב"ה
משנה בעבורו דין השנה אלא כפי בר-
כותי", ואע"פ שמוריד בשביל יחיד מטר
זה להשביח תבואותיו שלא יהו גרועות
משל אחרים אבל לעשות שדהו כשדה שור
בט לא".

ולפ"ז מובן דהכוונה ב„פרנסה" שם
היא לשפע מיוחד שהוא באופן דשובע,
וא"כ מובן דרק באופן זה פרנסה ומטר ב'
מילי נינהו.

ובחדא"ג מהרש"א שם מפרש „מטר"
שהוא אינו אלא צורך הפרנסה והוא ניתן
בטבע מן השמים אם יש בה צורך ליחיד
ניתן לו בזכותו, אבל פרנסה גופי' בענין
שתבא מן השמים כגון המן והבאר הוא
דבר ניסי ולא בא רק בשביל רבים".

ועפ"ז ה' אפשר לבאר החילוק בין
דעת ר"י ובני מערבא, דר"י דקאמר „גש-
מים נמי היינו פרנסה" מדבר בפרנסה
רגילה, לא באופן של שובע מיוחד, ולא
פרנסה הבאה באופן גלוי מלמעלה, ואילו

(14) בשלח טו, ד.

(15) תענית שם ד"ה מטר.

(16) בחקותי כו, ד.

מעלה, שא' מהטעמים לכך הוא בכדי „סיהו הכל תולין עיניהם כלפי מעלה“. כלומר, זה שפרנסתם של הבריות תלוי בגשמים הבאים מלמעלה ולא בדבר שיש בידי האדם עצמו לעשות (כמו בארץ מצרים, שהשקאת השדות היא „ברג-לך“²¹), פועל בהם הכרה כדבעי שכל פרנסתם וחיותם (ולא רק הגשמים) היא ע"י הקב"ה עצמו.

[וזוהי גם מעלת ארץ ישראל על שאר הארצות, ש"א"י משקה אותה הקב"ה בעצמו, וכל העולם כולו ע"י שליח²², שבארץ ישראל ניכר בגלוי שכל השפעת החיות מלמעלה היא אך ורק ע"י הקב"ה, משא"כ בחו"ל אפשר לטעות²³ שיש תפיסת מקום גם ל"שליח", וגם לכשרונות ומעלות האדם כו']²⁴.

ומזה מובן גם לעניננו, דזה שמפתח גשמים לא נמסר ליד שליח (וגשמים נמי היינו פרנסה), פירושו, שבאמת כל פרנסת האדם היא אך ורק מהקב"ה, באופן שאין תפיסת מקום לשום דבר שחוץ ממנו, וגם לא ללבושי הטבע שהאדם עושה כדי שעל ידם יוכל לקבל את פרנסתו מהקב"ה. וזה ש"יצא אדם לפעול

פעת המזון נעשית „פרנסה“, ולכן חשבו גם „פרנסה“.

[ולפי ביאור זה, מובנת גם ההתאמה למספר המפתחות, דלר"י יש ג' מפתחות, ולמערבא יש ד'²⁵: החילוק בין אות ג' לאות ד' הוא (כדאיתא בגמ'²⁶) – „גמול דלים“, היינו שאות ג' מורה על הגורם ההשפעה ה„גמול חסדים“²⁷, ואות ד' מורה על ה„דלים“, מקבלי ההשפעה. ומזה מובן גם בנוגע להגימטריא של אותיות אלו – מספר ג' ומספר ד', דמספר ג' מורה על הנתינה, כמו שהוא מצד הנותן („גמול“), ואילו ד' מורה כפי שהוא מצד המקבל (ה„דלים“)²⁸].

ד. אך עדיין צריך ביאור, שהרי תוכן המבואר בסוגיא זו הוא ע"ד „מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח“, היינו, שגדר „מפתחות“ אלה הוא שכולם באים מאת הקב"ה, ואין יד „ממוצע“ באמצע, וא"כ מהו הפירוש ש„במערבא אמרי אף מפתח של פרנסה“, שחשבו „פרנסה“ למפתח בפ"ע כיון שפרנסה הוא דבר התלוי ושייך לעבודת האדם (ולכן אינו פרט במפתח ד„גשמים“) – דלפ"ז איך אפשר לומר שזהו „מפתח“ שהוא רק בידו של הקב"ה?

ויש לבאר זה בהקדם מה שביארו חז"ל²⁹ לענין ירידת גשמים שבאים מל-

(21) עקב יא, יא.

(22) תענית י, א.

(23) וכידוע פ' מרד"ל (ע"ז ח, סע"א) ישראל שבח"ל עובדי ע"ז בטהרה הם – ראה ד"ה וידעת מוסקווא תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' נח ואילך). ועוד. וראה לקריש ח"ו ע' 30 ואילך. ושי"י.

(24) להעיר מצפ"ע ה' תרומות בהשטיות (סא, ריש ע"ד): וזהו כוונת הגמ' בתענית דף י' דבחי"ל ע"י שליח ר"ל גדר הטבע אף כהני שלא נמסרו לשליח ע"ש דף ב'. וראה צפ"ע עה"ת שם. ובפ' עקב יא, י. וראה ע"ד החסידות (כביאור הגמ' בריש תענית ושם) אוה"ת עקב סע"ע תריג ואילך. בחקותי ס"ע קצד ואילך. ובכ"מ.

(17) בתרגום ירושלמי יצא שם: ארבעה מפתחות כו' מפתח מטרא מפתח פרנסה כו'.

(18) שבת קד, א.

(19) ראה מ"נ (ח"ב פ"י) בענין מספר ארבעה. צפ"ע עה"ת ר"פ ויצא. וע"ד החסידות ראה ת"א וארא נט, א. ביאורו בלק קז, ד ואילך. לקריש ח"ו ע' 202.

(20) ב"ר פ"ג, ט. ועד"ז בירושלמי תענית פ"ג ה"ג.

מן השמים³³:

(ב) אף שמעשי האדם והכלי שעושה אין להם תפיסת מקום מצד עצמם ועושה זאת רק מפני ציווי ה', הרי מחמת ציווי ה' גופא יש להם חשיבות, שעל ידם מתקיים רצונו יתברך.

בסגנון אחר: האמונה שלו היא בוד-אות גמורה שהכל בא רק מהקב"ה, ובמילא הרי הוא בבטחון גמור בהקב"ה שהוא יתן לו הכל מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, אבל גם ענין זה ש-הקב"ה ציווה שיעשה מעשה בזה בטבע, הוא יודע שגם זה בכוונה מכוונת, והיינו לידע ולהכיר שגם הטבע עצמו ועשיית האדם בזה, באים מאתו ית', מלבד עצם ההשפעה שבאה מהקב"ה.

וי"ל שהם ב' האופנים אם המפתח של פרנסה נחשב למפתח בפ"ע, או שהוא כללל מפתח גשמים:

לר"י „גשמים (נמי) היינו פרנסה“, כי כל לבושי הטבע וכן מעשי האדם שבוה, אין להם תפיסת מקום כלל – והא קמ"ל, שביחס לענין הפרנסה כל מעשיו בזה הם פרט בהשפעת הקב"ה להאדם:

ו„מערבא אמרי אף פרנסה דכתיב פותח את ידיך וגו'“, והיינו שגם מעשי האדם בזה באים מהקב"ה והוא ענין בפ"ע. וגם זה נוגע לידיעת והכרת האדם, שלבושי הטבע ועשיית האדם אינם רק דבר שאין לו מציאות בפ"ע, כ"א זה גופא בא מהקב"ה.

מה' שישלח חסדו כו' ב' בעסקו במו"מ יכין שמאין שהשפע ברכת ה' היא כשאר הגסים הגלויים כמו שהוריד המן וכיוצא (ומה שממשך „אלא שהוא עושה לבוש כו' כי כך הוא רצון העליון ביה“, י"ל שהוא ע"ד ב' האופנים שבפנים).
(33) ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 176 ואילך.

ולעבודתו עדי ערב²⁵ בעסק הפרנסה, הוא אך כדי לקיים ציווי הקב"ה „וברכך“²⁶ ה' אלקיך בכל אשר תעשה“, „ששת" ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך“.

ועוד זאת: לא זו בלבד שהאדם יודע שעצם ההשפעה באה רק מלמעלה, „בר-כת²⁸ ה' היא תעשיר“, וכל מעשיו אינם אלא²⁹ „כלי קבלה“ לברכת השם (ע"ד כלי השמן דנס אלישע³⁰, שכל ענינם ה' רק להכיל השמן הנסי), אלא יתר על כן, שגם ה„כלים“ אין להם חשיבות אפי' בתור „כלים“ (ולבושים) להכיל ברכת ה', ואינו עושה אותם אלא מחמת ציווי הקב"ה, וא"כ הרי הם טפלים לגמרי לברכת השם, שהיא ברכה שלמעלה מדרך הטבע לגמרי.

ה. אמנם הכרה זו גופא אפ"ל בב' אופנים³¹:

(א) מעשי האדם ולבושי הטבע אין להם חשיבות כלל. דכשם שבהנהגה נסית נראה ונגלה בפועל שחוקי הטבע אין להם מציאות כלל – הרי באותו האופן ממש הוא גם כאשר ההשפעה מהקב"ה באה ע"י לבושי הטבע, וכמו המן שירד³²

(25) תהלים קד, כא.

(26) פ' ראה טו, יח. ובספרי עה"פ יכול יהא יושב ובטל ת"ל בכל אשר תעשה.

(27) יתרו כ, ט. וראה מכילתא דרשב"ה בדרשות ר"י אבן שועיב פ' יושב – שהוא מ"ע. וראה מכיל-תא דרשב"י יתרו כ, ט. לקו"ש ח"א ע' 71 בהערה.

(28) משלי י, כב.

(29) ראה הקדמה לדרך חיים (ג, א). סהמ"צ להצ"צ מצות תגלחת מצורע ספ"ב ואילך. קונטרס ומעין מ"ז ואילך. מכ"ה. ובכ"מ.

(30) מ"ב ד, ב ואילך.

(31) להעיר מלקו"ש ח"ה ע' 295 ואילך.

(32) ראה דרמ"צ שם (ק), סע"א ואילך: והו"ב ב' הכוונת טובות שיכין האדם במו"מ לבקש רחמים

ו. ולפי זה מבואר גם הקשר לבעלי הפלוגתא:

אמרו חז"ל³⁴, "הרואה יוחנן בחלום נסי נסים נעשו לו" (דשם שיש בו נו"ן א' הרי זה מורה על נס, ושם שיש בו יותר מנו"ן א' הרי זה מורה על הרבה נסים³⁵). ולכן ס"ל לר"י³⁶, דפרנסה נכללת בגשמים, כי מצד דרגתו, "נסי נסים", ה"ה רואה בכל ענין שבעולם רק את הנס שבזה, וזהו ענין "נסי נסים", שהנס אינו רק בדבר שנראה בו בגלוי שידוד מערכות הטבע, אלא שגם בהנהגת הטבע, הרי מצד דרגת ר' יוחנן הרי הוא בפנימיות רק נס הבא מלמעלה.

אמנם, "במערבא אמרי" דמפתח של גשמים הוא מפתח בפ"ע, ד"מערבא", פירושו מקום מסויים בעולם, וארז"ל³⁷ שכינה במערב. והיינו שאף ש"מלא כל הארץ כבודו"³⁸ וארז"ל³⁹ לית אתר פנוי מיני, שכל מציאות המקום בטל אליו ית', מ"מ "שכינה במערב", ש"מקום" זה יש בו השראה מיוחדת, עד שמציאות המקום גופא הוא אלקות⁴⁰. ולכן בני "מערבא" ס"ל שגם לבושי הטבע, "פרנסה", הם ענין בפ"ע שהוא בידו של הקב"ה⁴¹.

ז. ח"י אלול – יום הולדת שני המ- אורות הגדולים, הבעש"ט ואדה"צ – חל ברוב השנים בשבוע (או בש"ק) דפ' תבא⁴². וענינם של שני בעלי יום ההולדת, מתאים לב' אופני עבודת ה' הנ"ל: ע"י הבעש"ט בתורת החסידות הכללית; וע"י אדמו"ר הזקן בתורת חסידות חב"ד⁴³.

החידוש שנתגלה ע"י הבעש"ט בתורת החסידות הכללית הוא – תוספת חיות כללי בקיום התומצ"צ. ולכן א' מהענינים שהודגשו בתורת החסידות הכללית הוא

– ה' אחד מלמטה למעלה וה' אחד מלמעלה למטה (ראה המשך תרס"ו ע' רכח. רמב. תורת שלום ע' 49 ואילך. 184 ואילך. ועוד). דמצד הענין דהוי' אחד מלמטה למעלה הרי לאחר התהוותם, הער- למות בטלים במציאות בתכלית כמו שהם קודם התהוותם, והיינו שהנבראים אינם שום מציאות, ואמיתית מציאותם הוא כמו שהם מצד למעלה: והוי' אחד מלמעלה למטה, פ"י כפי שאלקות מתפשט בכל דבר, והיינו שישנה מציאות, אלא שמציאות העולם גופא הוא אלקות (ראה המשך תרס"ו שם (ע' רמב). דאופן זה הוא במדרגה נעלית יותר מאופן הא'). ודרגא זו של יחוד מביאה להעבודה שיש לו עסקים בעניני העולם, ועד שנהנה מדברים שבעולם, אבל זה גופא הוא (הנאה) אלקות.

42 שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (סה"ש תש"ג ע' 141 ואילך. ועוד). ולהעיר דח"י אלול תק"ה, יום הולדת רבינו הזקן, חל כקביעות שנה זו, ביום ד' תבא.

43 ולפעמים – ביום ב' אחרי פ' תבוא – שמתברר ממנו בתוך ג' ימים.

44 בהבא לקמן ראה בארוכה בלקו"ש לח"י אלול (לקו"ש ח"ט, חכ"ד, ועוד). וראה במקומות הנ"ל בשייכות חי אלול ל"אני לדודי ודודי לי" וב' הפתגמים שכזה, והשייכות לתורת הבעש"ט בענין הביכורים. ועוד.

34 ברכות נו, רע"א.

35 ראה פרש"י שם ד"ה חנינא.

36 ומתאים גם להגירסא בדב"ר פרשתנו ר' מדרש תהלים, "ונתן", שגם בו ב' נונים (משא"כ בהשם נחמ"י (ל' הא' במד"ת) שיש בו רק נ' א').

37 ראה ב"ב כה, א. במדבר פ"ב, י. שו"ע אדה"צ או"ח (מהדו"ת) ס"ג ס"ו. מהדו"ק שם ס"ו. סצ"ד ס"ג.

38 ישע"י, ג.

39 תקו"ז תנ"ו.

40 ראה סה"מ תקס"ב ח"ב ע' שצד. אה"ת

מסעי ע' איש.

41 להעיר מב' האופנים ודרגות באחדות ה'

וע"י אדמו"ר הזקן נתגלה הענין ד' אחדות ה' גם כמו שהוא מצד העולם, שלא רק שמציאות העולם אינה בסתירה לאחדותו ית', אלא שע"י העולם מתגלה העומק דה' אחד, שמציאות העולם מיוחדת בו ית', וכמבואר בארוכה בשער היחוד והאמונה לאדמו"ר הזקן.

וכן הוא גם בעבודת האדם, שלא רק שכל כחות שלו הם בהתאם לנקודת האמונה בה' אחד, אלא דזהו כל מציאות השכל שבו, שהשכל עצמו מצד ענינו מכיר ומרגיש אחדות ה' מצד מציאותו גופא, כי מציאות השכל גופא אינו דבר הנפרד ממנו ית'. וכן הוא בכל כחות נפשו.

ודבר זה בא דוקא ע"י יגיעת ועבודת האדם, עבודה בכח עצמו דוקא, להבין ול- השיג אחדות ה' גם בשכלו ועד לשכל שבנפשו הבהמית, וע"י התבוננות הרי זה נמשך גם במדותיו, אהבת ה' ויראת ה', באופן שהאהבה והיראה שייכות למציאות המדות שבלב, וכן הוא בכל כחות נפשו, שנראה וניכר שאמיתית המציאות של כל כח שבנפש מהותו הוא אלקות.

וע"י יפוצו מעינותיך (של הבעש"ט) חוצה"י, שנעשה (בעיקר) ע"י המשכתו בחב"ד שבנפש בתורת חסידות חב"ד, ו- ממנה למדות ולבא פליג לכולא שייפין⁴⁹, קאתי מר דא מלכא משיחאי⁵⁰, ותיכף ומיד ממש.

ענין האמונה, "וצדיק באמונתו יחי"⁴⁵, הרי אמונה זו היא כללית ובבחי' מקיף, והיינו דגם כשהאמונה היא באופן כזה שאינה בבחי' מקיף ממש (שאינ' לה פעולה על האדם – וגנבא אפוס מח- תרתא רחמנא קריא⁴⁶), אלא פועלת חיות בכל ענינו, ועד להנהגה בפועל, הרי כל הכחות שלו אינם ענין בפ"ע אלא פרט בגילוי האמונה.

ואדמו"ר הזקן בגילוי תורת חסידות חב"ד חידש (בהמשך לגילוי תורת ה- חסידות הכללית של הבעש"ט) שלא רק שנקודת האמונה תורגש גם בחב"ד וכו', אלא שזה נעשה גם ענין בפ"ע, שכל מציאות חב"ד (שכל) שבנפשו הוא שמשיג אלקות, ועד"ז במדות שבלב שמציאותם היא לא רק מקום גילוי נקודת האמונה (פרט בגילוי האמונה), אלא שזהו מציאותם גופא, אהבת ה' ויראת ה'.

וגם זה הוא בהתאם לגילוי אחדות ה' כפי שנתגלה ע"י הבעש"ט וכפי ש- נמשך ונתגלה ע"י אדמו"ר הזקן:

ע"י הבעש"ט נתגלה הענין ד' אין עוד מלבדו⁴⁸ שאין שום מציאות זולתו ית', וכן נרגש גם בעבודת ה', שאין תפיסת מקום לעבודתו, אלא כל כולו הוא גילוי נקודת האמונה שבנפשו שישנו בכ"א מ- ישראל מצד נשמתו, שלמעלה ממציות האדם:

(משיחות ש"פ בלק תשמ"א)

(45) חבקוק ב, ד. וראה מכות בסופה (כד, א).

תנאי פל"ג (ב, מב). וראה לקו"ד ח"א קמא, ב.

(46) ברכות סג, א (בג"ה הע"י). וראה כד הקמח

מערכת בטחון (ע' עד). לקו"ת ואתחנן ז, א. פרש-

תנו מב, ד. ועוד. וראה גם בהנסמן במ"מ ללקו"ת

דברים א, א.

(47) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 157 ואילך.

(48) ואתחנן ד, לה.

(49) דברי המלך המשיח להבעש"ט – אגה"ק הידועה של הבעש"ט (נדפסה בסו"ס בן פורת יוסף. בריש ספר כש"ט. ובכ"מ).

(50) ראה זח"ג שלח קסא, א"ב. רכא, ב. אגה"ק סל"א. תר"א בראשית ז, ד. ועוד.

ראש השנה

כפרי עץ חיים ומשנת חסידים, וכמקומות אלו לא הובא ע"ד אמירת מזמור מז: ואילו ענין אמירת מזמור מז מקורו בסידור הארז"ל, אבל שם (אף שהובאו הכוונות לתקיעת שופר) לא נמצא כלום ע"ד ההכנה לתק"ש – „אחר קריאת התורה יכין עצמו לתקוע בשופר“.

וצ"ע, מדוע סתם אדמו"ר הזקן „יכין עצמו לתקוע בשופר“, מבלי לפרש אפוא ההכנה.

והנה בפע"ח ומשנת חסידים שם ממשיך „יכין עצמו כו' לתקוע בשופר“ לעורר הזעיר אנפין כו', ומפרט הכוונה הכללית (ע"ד הסוד) של תק"ש, שמזה מובן, שההכנה „יכין עצמו“ שייכת לכוונת דתק"ש, שצריך להכין את עצמו באופן שע"י תק"ש וכוונות שלו יתעורר הז"א כו'.

ואם הטעם שלא העתיק אדמו"ר הזקן כוונות תק"ש בסידור, הוא כמנהגו בסיפורו בכלל שלא העתיק כוונות הארז"ל, לפי שאינם דבר השווה לכל נפש – לא

א. כתב רבינו הזקן בסידורו ב„סדר תקיעות“: „אחר קריאת התורה יכין עצמו לתקוע בשופר ויאמר: קאפיטיל זה [מזמור מז שבתהלים] ז' פעמים“.

ובפשטות אומר כאן אדמו"ר הזקן ב' ענינים שונים: (א) „יכין עצמו לתקוע בשופר“: (ב) „יאמר קאפיטיל זה ז' פעמים“.

ובפרט שמקורם של שני הענינים הוא בב' מקומות שונים, דמ"ש „אחר קריאת התורה יכין עצמו לתקוע בשופר“ מקורו

(1) לכאורה צ"ע מאי קמ"ל. ודוחק לומר ששולל בזה המנהג (הובא בכרכי אורח ר"ס תקפת, ועוד) שתקועין בבוקר קודם התפלה, או ששולל סברא לתקוע קודם קה"ת מצד זריזין מקדימין כו' (אף שאין מקדימין אותה קודם התפלה – ראה תוס' ר"ה לב, ב) – שהרי „המנהג הפשוט“ לתקוע אחר קה"ת (רמב"ם הל' שופר פ"ג ה"י. ובמגיד משנה שם „בכל השולס“). ובכל אופן, שלילת סברא זו אין מקומה בסידור.

וי"ל שמרמז על השייכות דתק"ש לענין מ"ת, כמ"ש הרס"ג (הובא באבודרהם) שזהו א' מהטעמים דתק"ש, לזכור קול השופר דמ"ת (וכפי שאומרים בפסוקי שופרות). וי"ל דזהו טעם המנהג (רמ"א ואדה"ז) אורח סתקפיה ס"א (ס"ג) לתקוע „על הבימה במקום שקורין“.

(2) צ"ע, דמשמע שרק בעל התקוע אומר, כהתחלת הלשון „יכין עצמו לתקוע בשופר ויאמר כו'“, ובפרט שגבי אמירת שש הפסוקים מדייק „התקוע מתחיל וגם הקהל יאמרו כו'“. והוא היפר הפשט לומר ד„יכין עצמו לתקוע בשופר“ קאי גם על כארי"א מהשומעים!

(*) משא"כ בסי' הארז"ל שליחא שם ההקדמה „יכין עצמו כו'“, וגם הלשון שם „צריך לומר“ (לא „יאמר“), ואולי בדוחק יש לפרשו דקאי על כארי"א.

- (3) דפוס דובראווא ריש שער השופר (שער כו) – כצוין ב„שער הכולל“ דלקמן הערה 9. – ובדפוס קארעץ שנדפס צילום ממנו ליחא.
- (4) מס' ר"ה פ"ג מא. – ולהעיר, שלשון אדה"ז היא לשון המ"ח (משא"כ בפע"ח שם הוא בשינויים קלים).
- (5) להעיר ממס' סופרים (פ"ט ה"ב) „ובר"ה אומר כל העמים תקעו כף“, אבל שם קאי על שיר של יום (ע"ד שיר הלויים בביהמ"ק) – ראה נחלת יעקב שם (ושם רפ"ח) – ולא בקשר עם תקיעת שופר.
- (6) ראה „שער הכולל“ לאאזמור"ר בהקדמתו.